

Kommunledningskontoret
Yttrande

Handläggare:
Katarina Åkerblom, Maja Ralevic, Christopher Wahlsten

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.sof@regeringskansliet.se (kopia)
Ert dnr: S2024/00978

Yttrande över remiss SOU 2024:30 En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga

Uppsala kommun har beretts möjlighet att lämna ett remissvar över betänkandet om *En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga*.

Det är Uppsala kommuns uppfattning att utredningen inte lyckats redovisa tillräckliga underlag för att påvisa att den danska ordningen, som i allt väsentligt står modell för utredningens förslag, är ändamålsenlig och med hög sannolikhet kommer att leda till önskade effekter.

Nedan följer en kort redogörelse för några av betänkandets möjliga konsekvenser för Uppsala kommun, samt avslutande kommentarer.

Sammanfattning

Uppsala kommun invänder mot inskränkandet av den kommunala självstyrelsen och anser att utredningen inte redogjort för andra mindre ingripande åtgärder eller klargjort varför en ny myndighet behövs. Uppsala kommun anser också att det finns en påtaglig risk att socialtjänstens viktiga roll och arbete undermineras. Åtgärderna i betänkandet riskerar leda till en minskad tydlighet och ökad byråkrati, samt belasta en redan hårt ansatt socialförvaltning. Vidare ställer sig Uppsala kommun frågande till hur socialtjänsten förväntas uppnå bättre resultat under MUK:s ledning när de ska utföra samma uppgifter som tidigare men utan några nya verktyg eller metoder.

Den kommunala självstyrelsen

Den kommunala självstyrelsen är en grundläggande princip i svensk förvaltning och inskränkningar i självstyret bör inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen. En central princip inom självbestämmandet är att medborgarna ska ha så nära till beslut som möjligt, med verksamheter anpassade efter de lokala behov och förutsättningar som finns.

Uppsala kommun konstaterar att utredningen framhåller att det saknas tydlig gränsdragning mellan statens ansvarsområden och den kommunala självstyrelsen. Uppsala kommun anser dock inte att betänkandet redogjort för andra mindre

inskränkande åtgärder, eller i vart fall i tillräckligt hög utsträckning påvisat hur föreslagna åtgärder kommer att leda till en minskning av ungdomskriminalitet.

Vidare konstaterar Uppsala kommun att betänkandet innebär att beslutfattandet kommer att flyttas längre ifrån medborgarna. Detta riskerar att öka otydligheten för de berörda och medföra konsekvenser för bland annat möjligheterna till delaktighet och påverkan, samt öka risken för en mer tungrodd och invecklad byråkrati.

Socialtjänsten riskerar att undermineras

Socialtjänsten har en central roll i arbetet med barn och unga i svåra situationer. Det nuvarande systemet möjliggör snabb och flexibel respons baserad på lokala förutsättningar och individuella behov där socialtjänstens nära kontakt med målgruppen har en avgörande betydelse för att adekvata stödinsatser ska kunna erbjudas.

Uppsala kommun anser att förslaget om att inrätta en ny myndighet, och därmed överta beslutanderätten från socialtjänsten, utan att förbättra förutsättningarna för verkställandet är bekymmersamt. Besluten riskerar inte bara att bli uddlösa, utan det riskerar även att underminera och fragmentera socialtjänstens roll och arbete, vilket kan få långtgående konsekvenser med bland annat minskat förtroende och legitimitet. Därtill finns en överhängande risk för mer- och dubbelarbete. Uppsala kommun anser att dessa frågor behöver behandlas mycket mer utförligt än vad som gjorts i utredningen.

Risk för parallella spår

Det pågår flera reforminitiativ inom aktuellt område vilka kan öppna nya möjligheter och verktyg för socialnämnden. Det gäller bland annat den nya socialtjänstlagen, nya regler kopplade till vård enligt LVU samt utredningen om öppna insatser utan samtycke till vårdnadshavare och fler tidiga insatser till barn och unga.

Uppsala kommun konstaterar att det finns uppenbara risker för parallella processer och att flertalet av de föreslagna åtgärderna i föreliggande utredning kan kollidera med andra utredningar. Uppsala kommun framhäver vikten av att avvakta de utredningar och lagändringsförslag som för närvarande bereds, och att det genomförs en utförlig utvärdering dessa innan ytterligare åtgärder vidtas.

Brist på evidens och kunskap

I utredningen konstateras att det sker en allvarlig utveckling av grov våldsbrottslighet i Sverige, där allt fler och yngre barn dras in i kriminalitet. Vidare noteras stora variationer mellan kommuner vad gäller resurser, personalomsättning och rättsliga förutsättningar. Mot denna bakgrund har utredningen analyserat och lämnat förslag till en ordning med ungdomskriminalitetsnämnder, liknande den som har inrättats i Danmark. Förslaget om ett statligt huvudmannaskap motiveras bland annat av behovet av att skapa en mer enhetlig och långsiktig strategi för brottsförebyggande insatser. Centralt för utredningens betänkande är att insatser ska baseras på tydlig evidens och kunskap.

Uppsala kommun instämmer att brottsförebyggande insatser ska vara välgrundade och baserade på beprövad kunskap. Fastän utredningen förespråkar evidensbaserade

metoder, förefaller det inte finnas någon gedigen evidens som stödjer att ett statligt huvudmannaskap skulle ge bättre effekt. De utvärderingar som hittills gjorts av den danska ordningen har varit få och saknat oberoende granskning, samt haft förhållandevis blygsamma resultat. Det framgår därtill av utredningen att det fortfarande sker en rättsutveckling i Danmark och att systemet snabbt kan komma att behöva ändras.

Uppsala kommun bedömer därför att ovissheten är för hög och att en reform av denna omfattning bör föregås av mer omfattande och beprövad forskning.

Avslutande kommentarer

Trots att Uppsala kommun i all väsentlighet avstyrker utredningens betänkande, kan kommunen konstatera att frågan om ungdomskriminalitet är mycket angelägen, och det är positivt att fokus riktas mot tidiga och individanpassade förebyggande insatser.

Uppsala kommun medger att det finns behov av nya angrepps- och arbetssätt för att bekämpa ungdomskriminalitet, men förordar i stället ökade statsbidrag riktade till socialnämndens ansvarsområden samt satsningar på forskning och kunskapshöjande verksamhet. Detta i syfte att säkerställa att alla kommuners insatser baseras på beprövad kunskap.

Uppsala kommun ser även positivt på att se över sekretesslagstiftningen för att säkerställa att den är ändamålsenlig och effektiv.

Kommunstyrelsen

Erik Pelling

Ordförande

John Hammar

Sekreterare